

DOI: [10.32702/2307-2156-2020.1.33](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.1.33)

УДК 336.22

А. А. Коваль,
к. е. н., доцент кафедри менеджменту
Навчально-наукового інституту фінансів, банківської справи,
Університет державної фіскальної служби України
ORCID: 0000-0002-8444-4738,
Д. В. Самченко,
здобувач вищої освіти,
Навчально-наукового інституту фінансів, банківської справи,
Університет державної фіскальної служби України
ORCID: 0000-0003-1425-7192,
Н. О. Воробченко,
здобувач вищої освіти,
Навчально-наукового інституту фінансів, банківської справи,
Університет державної фіскальної служби України
ORCID: 0000-0003-4191-0847

ПРОБЛЕМА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У ПОДАТКОВІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

A. Koval,
PhD in Economics, Associate Professor of Management
Educational Research Institute of Finance, Banking,
University of the State Fiscal Service of Ukraine
D. Samchenko,
student, Educational Research Institute of Finance, Banking,
University of the State Fiscal Service of Ukraine
N. Vorobchenko,
student, Educational Research Institute of Finance, Banking,
University of the State Fiscal Service of Ukraine

THE PROBLEM OF STATE ADMINISTRATION IN THE TAX FIELD OF UKRAINE IN THE GLOBALIZATION

У статті проаналізовано державне управління в податковій сфері в умовах глобалізації. Встановлено, що однією з центральних проблем сучасної державноуправлінської науки є вивчення процесів глобалізації та їх впливу на діяльність органів влади різних рівнів. Визначено, що курс України на європейську інтеграцію як політичної, економічної, соціальної та культурної інтеграції європейських держав, зумовлює розгляд загальноєвропейських інтеграційних процесів як засіб об'єднання держав, що забезпечує структурно-морфологічну трансформацію сучасної системи міжнародних відносин і сприяє паритетному розподілу соціально-політичного, економічного та культурного потенціалу між державами в умовах спільного глобалізаційного вектора розвитку.

Досліджено, що інформаційні ресурси являються системоутворюючим фактором процесу реалізації своїх конкурентоспроможних переваг держави в міжнародному економічному просторі.

Визначено, що відомчі інформаційні ресурси набувають значимості при побудові сучасної сервісної податкової служби на рівні найкращих міжнародних стандартів, а також їхній зовнішній обмін. У податковій сфері у рамках міжнародних організацій активація міжнародної співпраці України буде сприяти процесу вивчення методів податкового стимулювання, а також проблем ухилення від оподаткування міжнародного масштабу; запозичення передового світового досвіду в українську систему оподаткування та визначення шляхів удосконалення податкової системи, надання нових можливостей в боротьбі з ухиленнями від сплати податків через міжнародний обмін податковою інформацією, та як наслідок забезпечення поліпшення міжнародного іміджу України.

Запропоновано основні механізми управління процесами обміну податковою інформацією в умовах глобалізації: міжнародна співпраця з Радою Європи, МВФ, Світовим Банком; співпраця з Організацією економічного співробітництва та розвитку; членство України у регіональних організаціях податкових служб: Внутрішньо-європейської організації податкових адміністрацій і Координаційній раді керівників податкових служб держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав; співпраця з Комітетом податкових експертів ООН; двостороннє співробітництво в податковій галузі з Польщею, Великою Британією, ФРН, Нідерландами та Угорщиною; членом у Глобальному Форумі з прозорості та обміну інформацією для податкових цілей Організації економічного співробітництва та розвитку; співробітництво з Німецьким товариством міжнародного співробітництва GIZ; співробітництво з Європейським офісом по боротьбі з шахрайством.

The article analyzes the state administration in the tax sphere in the context of globalization. One of the central problems of modern state administration science is study of globalization processes and influence on the activity of the authorities on different levels.

Ukraine's course on European integration as political, economic, social and cultural integration of European states causes consideration of pan-European integration processes as means of states unification, it provides structural- morphological transformation of the modern system of international relations and promotes parity distribution of socio-political, economic and cultural potential between states in the conditions of joint globalization development vector.

Information resources are system-forming factor of the process of realizing their competitive advantages of the state in the international economic space.

Departmental information resources are gaining importance when building a modern tax service at the level of the best international standards, and their external exchange. In the tax field within international organizations activation of Ukraine's international cooperation will contribute to the process of studying tax incentive methods, and the problem of tax evasion on an international scale; borrowing best practices in the Ukrainian tax system and identifying ways to improve the tax system, providing new opportunities in the fight with tax evasion through the international exchange of tax information, and as consequence is ensuring improvement of the international image of Ukraine.

The basic mechanisms are proposed management of tax information exchange processes in a globalized environment: international cooperation with the Council of Europe, International Monetary Fund, World Bank; cooperation with the Organization for Economic Cooperation and Development; Ukraine's membership in regional organizations of tax services: Internal European Organization of Tax Administrations and Coordinating Council for Heads of Tax Services of Commonwealth of Independent States; cooperation with the Committee of Tax Experts UN; bilateral cooperation in the field of taxation with Poland, the United Kingdom, Germany, the Netherlands and Hungary; Member of the Global Forum on Transparency and Exchange of Information for the Organization for Economic Co-operation and Development's Tax Goals

cooperation with the German Society for International Cooperation GIZ; cooperation with the European Anti-Fraud Office.

Ключові слова: *глобалізація; фіскальна служба; державне управління; податкова служба; управління процесами обміну інформацією.*

Keywords: *the globalization; fiscal service; tax service; management of information exchange processes.*

Постановка проблеми

Актуальною та складною є проблема реформування і відповідного законодавчого врегулювання організації та діяльності інших органів виконавчої влади [1, ст. 42]. Однією з центральних проблем сучасної державноуправлінської науки є вивчення процесів глобалізації та їх впливу на діяльність органів влади різних рівнів [2, ст. 135]. Невизначеними залишаються питання трансформації органів виконавчої влади України в умовах глобалізації процесів суспільного управління. Сьогодні Україна стоїть на перехідному етапі становлення державності, що пов'язано з асоціацією з Європейським Союзом, відповідно до Стратегії реформування державного управління на 2016–2020 рр. відбувається неминуча трансформація системи державного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблеми трансформації державної влади в умовах інтеграції у світовий простір економіки розглядаються у фундаментальних роботах таких вітчизняних економістів та управлінців як: Г.Атаманчук, О.Бойко-Бойчук, Р.Войтович, О.Вольська, І.Грицяк, Ю.Ковбасюк, Т.Крушельницької, О. Федорчак, Н.Харченко та інші.

Необхідно відзначити, що дослідженню глобалізаційних процесів присвячено роботи вітчизняних учених, зокрема: І.Бузько, Р.Войтович, В.Гейця, А.Кальянова, О.Підхомного, В.Шконди.

Слід наголосити, що в період глобалізації України проблематика державного управління в податковій сфері розглядалась в працях вітчизняних науковців фрагментарно.

Мета статті

Мета статті полягає в обґрунтуванні проблемних питань світової глобалізації в Україні у зв'язку з активацією міжнародної співпраці України в рамках міжнародних організацій, оскільки в умовах орієнтації національної економіки на європейські стандарти розвитку гостро стала потреба в удосконаленні і в податковій сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження

Проголошений курс України на європейську інтеграцію як політичної, економічної, соціальної та культурної інтеграції європейських держав, зумовлює розгляд загальноєвропейських інтеграційних процесів як засіб об'єднання держав, що забезпечує структурно-морфологічну трансформацію сучасної системи міжнародних відносин і сприяє паритетному розподілу соціально-політичного, економічного та культурного потенціалу між державами в умовах спільного глобалізаційного вектора розвитку [3, ст. 248].

Глобалізація відноситься до явищ, завдяки яким люди всього світу стають членами єдиного світового суспільства, і має розглядатися як багатомірний процес, який одночасно відбувається майже в усіх сферах життєдіяльності людини, починаючи з економіки, фінансів, ринків, технології, комунікації та політики й закінчуючи культурою та ідентичністю [4, ст. 6].

«Глобалізація» як поняття є багатогранним як у широкому, так і у вузькому сенсі. Як аналізує це поняття науковець Владимирів М.В. «в ширшому сенсі – це переростання національної і регіональної проблематики держави в загальносвітову, а також формування нового господарського, політичного і природно-біологічного глобального середовища. У вузькому сенсі – це поняття характеризує процес трансформації економічних, політичних і соціокультурних основ інституту національної держави в напрямі становлення цілісної світової політичної системи, що базується на загальних цінностях» [5, ст. 136].

Функціонування фіскальних органів в Україні є однією із найбільш обговорюваних тем. Кожен день стрічки новин ЗМІ рясніють заголовками подій у податково-митній сфері, які часто провокують їхні резонансні обговорення. На сьогоднішній день запит суспільства на підвищення ефективності функціонування ДФС збігся у часі з вимогами міжнародних кредиторів України, а саме Міжнародного валютного фонду.

Світова глобалізація потребує ефективного обміну інформацією між органами національної економіки та державними інституціями. В умовах сьогодення інформаційні ресурси являються системоутворюючим фактором процесу реалізації своїх конкурентоспроможних переваг держави в міжнародному економічному просторі.

Розгляд глобалізації як явища гібридизації полягає в тому, що гібридизація передбачає виникнення нових, змішаних форм кооперації і виступає чинником реорганізації соціальних просторів. Виходячи з даного положення, термін «гібридизація» означає шляхи, через які форми виокремлюються від існуючих практик і рекомбінуються з новими формами в нових практиках. Внаслідок такої діяльності можуть виникати нові форми

організацій: транснаціональні, макрорегіональні, мікрорегіональні, локальні тощо. На думку деяких дослідників, це не поява нових соціальних організацій, а формування неформальних просторів, які водночас виступають джерелом соціального оновлення [6, ст. 17]. В процесі інтеграційного курсу України до Європейського Співтовариства відбуваються процеси трансформації в суспільних інститутах, це відбувається і у фіскальній службі. Відомчі інформаційні ресурси набувають значимості при побудові сучасної сервісної податкової служби на рівні найкращих міжнародних стандартів, а також їхній зовнішній обмін. У податковій сфері у рамках міжнародних організацій активація міжнародної співпраці України буде сприяти процесу вивчення методів податкового стимулювання, а також проблем ухилення від оподаткування міжнародного масштабу; запозичення передового світового досвіду в українську систему оподаткування та визначення шляхів удосконалення податкової системи, надання нових можливостей в боротьбі з ухиленнями від сплати податків через міжнародний обмін податковою інформацією, та як наслідок забезпечення поліпшення міжнародного іміджу України.

Особливістю фіскальної політики української держави у сучасних умовах є одночасне вирішення двох важко поєднаних завдань: забезпечення стабілізації та зростання рівня життя населення в перспективі і перехід до інноваційної економіки [7, ст. 11].

Якщо в період глобалізації в Україні проблематика державного управління в податковій сфері розглядалась в працях вітчизняних науковців фрагментарно, то можна стверджувати що і в процесі глобалізації національних економік різних країн вивчена недостатньо. Доцільні були б дослідження міжнародної діяльності податкової служби України, інформаційної співпраці з податковими іноземними відомствами і міжнародними організаціями.

Внутрішньо-європейська організація податкових адміністрацій – міжнародна організація, що здійснює через постійний форум для податкових адміністрацій обмін інформацією і кооперацію між членами ІОТА, а також організує конференції, вона проводить навчання, семінари, готує публікації, надає технічну допомогу із врахуванням інтересів членів ІОТА.

На сьогоднішній день існують робочі групи ІОТА “Попередження та виявлення шахрайства з ПДВ”, “Супроводження та аудит великих платників податків” та “Навчання та обслуговування платників податків” і наша країна має своїх постійних членів у цих робочих групах. До завдань експертів цих груп відноситься інформування експертів інших країн про останні досягнення в тій чи іншій сфері України, оцінювання ефективності такого досвіду та залучення найбільш прогресивних зарубіжних здобутків. Основна тема в рамках робочої групи “Навчання та обслуговування платників податків” – це розробка електронних послуг для платників податків, також і електронна звітність.

Веб-сайт ІОТА є особливо корисним, оскільки він дає доступ до багатьох інформаційних ресурсів, а саме зарубіжне податкове законодавство, публікації і посібники, структури та функції податкових адміністрацій і інших державних органів. Можна стверджувати, що прийняття участі України в ІОТА приводить у відповідність до європейських стандартів та формує розвинуту податкову службу на рівні найкращих світових стандартів, тим самим допомагає проведенню податкових реформ та підготовці відповідного податкового законодавства України.

Важливим напрямом діяльності є робота галузевих груп та форумів ІОТА – заходів, які проводяться на регулярній основі за участі найкращих експертів у відповідних галузях. Завданням таких заходів є розроблення та вирішення специфічних питань, підготовка детальних методичних рекомендацій, посібників позитивної практики тощо під час проведення постійних активних консультацій. Сьогодні в ІОТА працює галузева група за напрямом “Управління боргом” та форуми за напрямками: супроводження великих платників податків; навчання та підготовка персоналу; виявлення та боротьба з шахрайством у сфері ПДВ [8, ст. 95].

Заходи з протидії тіньовій економіці впливають на конкурентоспроможність держави. Про це свідчить підписання Домовленості про співробітництво між Європейським офісом по боротьбі з шахрайством (OLAF – European Anti-Fraud Office) та Міністерством доходів і зборів України про співробітництво.

Цікавим є наведені на основі дослідження наукового досвіду міжнародної діяльності податкової служби в праці Матвейчук та Герасименко основні механізми управління процесами обміну податковою інформацією в умовах глобалізації. Наведемо їх в переліку, а саме:

- міжнародна співпраця з Радою Європи, МВФ, Світовим Банком;
- співпраця з Організацією економічного співробітництва та розвитку;
- членство України у регіональних організаціях податкових служб: Внутрішньо-європейської організації податкових адміністрацій і Координаційній раді керівників податкових служб держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав;
- співпраця з Комітетом податкових експертів ООН;
- двостороннє співробітництво в податковій галузі з Польщею, Великою Британією, ФРН, Нідерландами та Угорщиною;
- членом у Глобальному Форуму з прозорості та обміну інформацією для податкових цілей Організації економічного співробітництва та розвитку;
- співробітництво з Німецьким товариством міжнародного співробітництва GIZ;
- співробітництво з Європейським офісом по боротьбі з шахрайством [9, ст. 65].

За твердженнями Радмили Войтович «глобалізація не лише незворотний, але й необхідний процес» [10, ст. 8]. Можна стверджувати, що факт активізації міжнародної діяльності України у податковій сфері сприятиме

впровадженню передового світового досвіду з цієї проблематики і допоможе створити нові можливості для боротьби від ухилення сплати податків і забезпечить покращення іміджу України в міжнародному просторі.

Висновки

Установлено, що з поглибленого аналізу можна побачити, що в процесі інтеграційного курсу України до Європейського Співтовариства відбуваються процеси трансформації в суспільних інститутах, це відбувається і у фіскальній службі. Це впливає з того, що глобалізація відноситься до явищ, завдяки яким люди всього світу стають членами єдиного світового суспільства.

Стосовно співпраці ДФС України з відповідними міжнародними організаціями та об'єднаннями, необхідно зазначити, що цей напрям діяльності сприяє формуванню позитивного іміджу податкової служби України на міжнародному рівні.

Література.

1. Коліушко І.Б., Виконавча влада та проблеми адміністративної реформи в Україні: Монографія. — К.: Факт, 2002. — 260 с.
2. Котуков О. А. Феномен глобалізації та його вплив на сучасне державне управління // Актуальні проблеми державного управління: 2014. № 1(45) С. 135-142.
3. Петракова К.О. Трансформація реформ в українському суспільстві в умовах сучасних глобалізаційних викликів // Ефективність державного управління: 2015. № 43. С. 243–249.
4. Білокопитов Д. В. Глобалізація як чинник впливу на сучасне громадянське суспільство // Державне будівництво: електрон. наук. фахове вид. 2016. № 1. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2016-1/doc/5/01.pdf>.
5. Владимиров М. В. Модернізація державної влади в умовах глобалізації // Актуальні проблеми державного управління: 2012. № 1. С. 135-142.
6. Чернова К.О. Глобалізація як вимір сучасності: соціокультурний аспект // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2011. № 13. С. 16–20.
7. Карлін М.І. Особливості фіскальної політики держави з нестійкою фінансовою системою в глобалізованому світі // Економічний форум, 2014. № 4. С. 207-214.
8. Бабич В. Співробітництво Державної фіскальної служби України із внутрішньоевропейською організацією податкових адміністрацій (ЮТА) // Вісник Національного університету «Львівська політехніка», 2017. № 876. С. 92-97.
9. Матвейчук Л.О., Герасименко Н.М. Механізми управління процесами обміну податковою інформацією в умовах глобалізації світі // Ефективність державного управління, 2016. № 1-2(2). С. 63-71.
10. Войтович Р.В. Вплив глобалізації на систему державного управління (теоретико-методологічний аналіз): Монографія / За заг. ред. д-ра філос. наук, проф. В.М.Князева. - К.: Вид-во НАДУ, 2007. - 680 с.

References.

1. Koliushko, I.B. (2002), *Vykonavcha vlada ta problemy administratyvnoi reformy v Ukraini* [Modern mechanism of state regulation of pricing in the residential real estate market], Fact, Kyiv, Ukraine.
2. Kotukov, O.A. (2014), “The phenomenon of globalization and its impact on modern government”, *Actual problems of public administration*, vol. 1(45), pp. 135-142.
3. Petrakova, K.O. (2015), “Transformation of reforms in Ukrainian society in the face of today's globalization challenges”, *Public administration efficiency*, vol. 43, pp. 243-249.
4. Bilokopitov, D.V. (2016), “Globalization as a factor in influencing modern civil society”, *State building*, available at: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2016-1/doc/5/01.pdf> Accessed 18 January 2020).
5. Vladimirov, M.V. (2012), “Modernization of state power in the conditions of globalization”, *Actual problems of public administration*, vol. 1, pp. 135-142.
6. Chernova, K.O. (2011), “Globalization as a Dimension of Modernity: A Sociocultural Aspect”, *Actual problems of sociology, psychology, pedagogy*, vol. 13, pp. 16–20.
7. Karlin, M.I. (2014), “Peculiarities of fiscal policy of a country with unstable financial system in a globalized world”, *Economic Forum*, vol. 4, pp. 207-214.
8. Babich, V. (2017), “Cooperation of the State Fiscal Service of Ukraine with the intra-European organization of tax administrations (IOTA)”, *Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic"*, vol. 876, pp. 92-97.
9. Matveychuk, L.O. and Gerasimenko, N.M. (2016), “Mechanisms for managing tax information exchange processes in a globalized world”, *Public administration efficiency*, vol. 1-2(2), pp. 63-71.
10. Voitovich, R.V. (2007), *Vplyv hlobalizatsii na systemu derzhavnoho upravlinnia (teoretyko-metodolohichnyj analiz)* [Impact of globalization on public administration (theoretical and methodological analysis)], NADU, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 20.01.2020 р.